

Szlovák ház, táblával

Hogy itt falu is lenne? Oroszlány, bányászváros. Magas házak, panelporták. Ám a város közepétől alig utcányira régies házak. Ott az evangélikus templom. Ott húzódik meg a fák mögött a falusias iskola. Oroszlány ez is, még a városlet előtti időből.

A falu-Oroszlány egyik házának deszkakapuja zöld udvarra tárul. Varga Istvánné – Mariska néni – kezében kulcs. A házon szlovák nyelven fölírt tábla: PAMIATKOVI DOM. Fölötte magyarul: TÁJHÁZ. Egykoron Hanzlik Pál

A falak között a múlt

családja lakott itt. A régi gazda arcását megfestve láthatom, a képről vele együtt néz a portára és a mai világra testvére, Zsuzsanna asszony is. Ki festette a képet? „Szedlák Jánosné, Irénke, itt a szomszédban...”

Körülöttünk a múlt.

Konyha. A sarokban tűzhely. A tűz helyen tűzivas. Emitt, az ajtónál edényespolc. És hogy tudom-e, mi lehet, amit Mariska néni az edények közül kiemel? Ismerem, régen letűnt világból, falusi délidőkből: kétszeres ételhordó szilke. Szlovákul is valami ikerszilkének mondják. Fazekasok korongolták, illesztették cseréptestét.

Biblia. Múltat idéz, nyitva áll az asztalon, 1722-ben nyomtatták. Az asztal közepén fonott kerek kalács, esküvőre. Fekete esküvői ruha a szekrényben. Babirák Andrásné Sztruhár Zsuzsanna esküvői ruhája. Másik cédula, másik ruhán jelzi, Danis Jánosné született Viczena Katalin tulajdona volt. Ajándé-

kozta Zentai Jánosné, született Danis Katalin, most baji lakos. Van itt egy cipő – fekete, spanglis. Melyik mestert dicséri? Likerecz Jánosné Kristyák Katalin viselte az esküvőjén, 1930. február 21-én. Szekrény előtt fekete völegényruha, fehér jegyendővel.

Esküvő után – bölcső. Végigsimítok a fáján. Milyen kicsi életet, milyen életre ringatott benne az a hajdani fiatal édesanya? A bölcsőt cseresznyefából faragta mestere. Leveles ágon kismadár – ilyen a díszítése.

Régmúltat őriz a festett lóca: Plóza Mihály készítette 1910-ben. Múlt időket tanúsítanak a fal képei. Népes csoportkép. Kanadában vagy Amerikában készült kivándorolt oroszlányiakról. Ott is megtartották az oroszlányi búcsút, és odaálltak az ottani fotográfus gépe elé. Magyarok vagy szlovákok lettek kint született utódaik? Vagy amerikaiak, kanadaiak? Másik képen család, itthon.

Vargáné Mariska néni jól ismeri őket.

– Ez a kislány a képen... ő lett a szomszédom. Itt a testvére meg Zsuzsi néni. Megöregedtek.

– Így forog az élet.

Mariska néni itt van, mesél, hetvennyolc évesen.

– ...Árvalánynak születtem. Nagyszüleim neveltek. Zsellérek voltak. Nagyszü-

Varga Istvánné Marika néni

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Esti órán a klubban

leim után a nagynénémnél voltam. A gyerekkorom: nekünk másunk nem volt, csak a szegénység. Napszamba jártunk. Az iskolai szünetben, nyáron vízfordó voltam. A nagynémem mondta, eredj lányom, legalább megkapod a napi kosztod. Más fizetség nem volt. Aztán házakhoz jártam.

Mostam, csináltam, amit kellett.

Keze esküvői ruhát tapint.

– Férjhez mentem. Mikor is? Harmincötben. Két családom született. Feleidős voltam a fiammal, amikor a férjem itt, Oroszlányban meghalt. Negyvenötben agyonvágta az akna...

Az életkerék forgott tovább. Nőttek a gyerekek.

– Nagyon keményen dolgoztam. Hogy eszem-e? Csak a gyerekek lakjanak jól! Férjhez mentem Varga Istvánhoz. A fiám ipari tanuló lett, Tatabányán. Én meg gondnok lettem a Rákóczi klubban. Onnan mentem nyugdíjba. De amit tudok, csinálók most is.

A klub, a klubkönyvtár.

Szabó Istvánnéval találkozom itt, ő a szlovák kisebbségi önkormányzat elnöke. Az önkormányzat a múlt év vége felé, novemberben alakult meg. A helybéli szlovákságot öten képviselik: Szabó Istvánné, Danis József, Ocskai Si-

mon, Kostyál Pál, Bíró Józsefné. A szlovák hagyományörzők a nyáron nagy sikerrel mutatták be az oroszlányi lakodalmost. A tájház szívügye Szabó Istvánnénak meg az önkormányzatnak.

– Szeretnénk régi mesterségeket újra megismertetni. Kosárfonást, faragást. Megmutatni, mit csináltak ősünk. Szeretnénk bemutatni régi viseletünket.

Szabó Istvánnénak kérése van: bábukat szeretnének kérni, kapni, afféle próbababákat, „akiket” föltöltzethetnének a szlovák ruhákba. A tájház látogatói hadd gyönyörködjenek.

– Az evangélikus templomban szlovák nyelvű istentiszteletet tartottunk. Bennünk volt a félsz: talán meg sem értik a Szarvasról idelátogató Nobik Erzsébet tiszteletes asszonyt a régi nyelvet ismerő oroszlányiak. De megértették. Megdobogatta szívüket. Most azt tervezük, évente legalább kétszer rendezünk ilyen.

A jövő:

– Szeretnénk szlovák nyelvű csoportot indítani az óvodában.

Oroszlány bányászváros. De a panelporták mögött van egy falu. Kicsi házak, virággal és szívvel. Az egyikben tábla: PAMIATKOVI DOM. Varga Istvánné Mariska néni kezében kulcs. Csukódik a múlt ajtaja. A megöregt lélek múltat köt jövőhöz.